

PRZEWRACAĆ SIĘ (12) *vb impf*

się (10), się (2).

e oraz drugie a jasne; w inf -ra-; w pozostałych formach -ra- (9), -rã- (3); -ra- LubPs, RejPos, RejZwierc (3), WujNT; -rã- MurzHist, Leop; -ra- : -rã- RejWiz (3:1).

[inf przewracać się.] ◇ *praes 3 sg* przewracą się (6). ◇ *1 pl* przewracamy się (1). ◇ [3 pl przewracają się.] ◇ *praet 3 sg m* przewraciał się (2). ◇ *3 pl subst* przewracały się (1). ◇ *con 3 sg f* by się przewracała (1). ◇ *part praes act* przewracając się (1).

Sł stp s.v. przewracać, Cn w innym znaczeniu, Linde także XVIII – XIX w. s.v. przewrócić.

1. *Obracać się wielokrotnie, odwracać się z boku na bok, przekręcać się; tarzać się* (10) : A gdy to wyrzekł [Franciszek]/ ryczał iako Lew/ po łożu się przewracaiąc MurzHist Gv; LubPs hhv; Potym go począł [młodzieniec] głąfkąc/ Lwiłko się przewraca/ A on go thu za nogi y za włyzy máca. RejWiz 108v, 15, 28; RejZwierc 144v; A gdy go vyrzał [chory Jezusa]/ nátychmiał go duch iął tągąc: á vpadłzy ná ziemię/ przewracał się [volutabatur] śliniąc się. WujNT Mar 9/20[19].

[W połączeniu szeregowym: ále afectia kurczem ciála wszystkiego názwaná być może: gdyż nerui sye w niéy kurczą ták bárzo, że ná ziemi leżąc, człowiek sye trząść, przewracác/ y kołátác zwykł OczkoPrzymiot 189.]

W porównaniach (1): RejZwierc 142 cf Szereg, [LorichKosz 174v cf »na pościeli się przewracać«].

[Zwroty: »w błocie się przewracać«: Y świnie [...] woła fye w błocie niż w wodzie przewracząc. LorichKosz 67v (Linde s.v. przewrócić).

»na pościeli się przewracać« = *lenić się, leżeć nic nie robiąc*: ktorzy [poddani, słudzy] [...] niczego się podiác [!] niechcą/ iedno leżą á ná pościeli się przewracaią iáko drzwi ná zawiáfach. LorichKosz 174v (Linde s.v. przewrócić).]

Szereg: »walać się a przewracać« (1): A ten się drugi záfię iedno wala á przewraca iáko kiernoz w bárłogu kiedi się drożdzy opije RejZwierc 142.

Przen (2) : Tákże my też pod thym drzewem á pod tym cieniem fwiátá tego to się oskubamy/ tho się przewracamy/ to się chłodzimy/ to się nam niechce s cieniu tego RejZwierc 170.

Fraza: »we łbie się przewraca« [na oznaczenie chaosu myśli] (1): Ano iefzcie cir ier trud/ we łbie się przewraca/ A iefli co záłtáwić podle siebie máca. RejWiz 41.

2. *Obalać się, rozwalać się, popadać w ruinę* (1) : dopuścił im [Pan swemu ludowi] wzyąc miasto zacne Iericho przez dziwną moc swoię/ ták iż łamy mury się przewracály około niego RejPos 217v.

3. *W funkcji biernej: O prawie, nakazach: być naruszonym, łamanym* (1) : Gdybyś wżrzał potwarzy niedostátecznych ludzi/ á bez práwne łady/ áno się przewraca [sprawiedliwość w ziemi [Si videris ... subverti iustitiam in provincia] Leop Eccle 5/7.

Synonimy: 1. niszczyć, obalać się, padać się.

Formacje współrdzenne cf WROCIĆ.

Cf **PRZEWRACANIE**